

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
LINO FARRUGIA SACCO**

Seduta tas-26 ta' April, 2006

Citazzjoni Numru. 543/2004

Alfred Scicluna fil-kwalita` tieghu ta' Chairman u ghan-
nom ta' Payzone Cooperative Limited

VS

Citadel Insurance p.l.c. (C-21550)

Il-Qorti,

A. CITAZZJONI:

Rat ic-citazzjoni ta' l-attur nomine li biha ppremetta:

Billi matul is-sena elfejn u tlieta (2003) is-socjeta` ossija l-kooperattiva attrici kienet koperta b'polza ta' assikurazzjoni tat-tip *Electronic Equipment Insurance Policy* bin-numru **EEO 12939** mahruqa mis-socjeta` konvenuta tramite tal-agenti taghha f'dik l-epoka, Laferla Insurance Agency Limited;

Billi l-imsemmija polza ta' assikurazzjoni kienet tkopri l-apparat elettroniku tas-socjeta` ossija l-kooperattiva attrici kontra diversi riskji, fosthom maltemp, tempesta u perikli

ta' gharar matul il-perjodu bejn l-1 ta' April 2003 u l-1 ta' April 2004.

Billi fil-15 ta' Settembru 2003 kien sehh maltemp kbir f'Malta u diversi installazzjonijiet u apparat elettroniku tas-socjeta` ossija l-kooperattiva attrici konsistenti principalment f'numru konsiderovoli ta' "payphones" f'Malta, kienu garrbu hsrat estensivi minhabba rghad qawwi.

Billi dan l-akkadut u b'mod partikolari, il-hsrat estensivi fil-proprjeta` tas-socjeta` attrici matul l-imsemmi maltemp, kienu gew regolarment notifikati lis-socjeta` konvenuta verbalment u anke fil-25 ta' Settembru 2003, permezz tal-"claim" opportun kif ikkontemplat mill-istess polza ta' assikurazzjoni fuq imsemmija.

Billi d-danni diretti sofferti mis-socjeta` attrici minhabba dawn il-hsrat kienu jammontaw ghal tmint elef u tnejn u hamsin Lira (Lm8052) kif kien jirrizulta minn Dokument A prezentat mac-citazzjoni.

Billi in vista tal-ezistenza tal-polza fuq imsemmija u l-fatt illi l-akkadut dannuz fuq imsemmi kien riskju kopert taht l-istess polza, is-socjeta` konvenuta kienet obbligata li taghmel tajjeb ghat-telf soffert mis-socjeta` attrici fis-somma ta' tmint elef u tnejn u hamsin lira (Lm8052) salv tnaqqis tal-"excess" mhux kopert skond il-polza.

Billi s-socjeta` ossija l-kooperattiva attrici kienet ghamlet diversi talbiet ghall-hlas lis-socjeta` konvenuta izda s-socjeta` konvenuta kienet qeghda tirrifjuta taccetta li hija kienet obbligata taghmel tajjeb ghad-danni sofferti mis-socjeta` attrici skond il-polza;

L-attur nomine talab lill-Qorti biex:

1. Tiddikjara li in vista tal-polza ta' assikurazzjoni fuq imsemmija mahruga mill-istess socjeta` konvenuta favur l-kooperattiva attrici u in vista wkoll tal-fatt illi l-akkadut dannuz meritu ta' din il-kawza jikkostitwixxi l-verifika tar-riskju kontemplat u kopert taht l-istess polza, l-

imsemmi socjeta` konvenuta hija obbligata taghmel tajjeb ghat-telf soffert mis-socjeta` attrici bhala konsegwenza tal-istess akkadut fis-somma msemmija ta' tmint elef u tnejn u hamsin lira (Lm8052.00) jew somma verjuri stabilita` minn din il-Qorti wara t-tnaqqis tal-“excess” imsemmi fl-istess polza.

2. Tikkundanna lis-socjeta` konvenuta sabiex thallas lill-kooperattiva attrici l-istess somma ta' tmint elef u tnejn u hamsin lira (Lm8052.00) jew somma ohra verjuri li tigi stabilita` minn din il-Qorti in vista u wara t-tnaqqis tal-“excess” illi skond il-polza ta' assikurazzjoni ma hiex koperta mill-istess polza.

Bl-ispejjez inkluzi dawk tal-ittri bonarji tat-2 ta' April 2004, tal-14 ta' April 2004 u tal-14 ta' Mejju 2004 u bl-imghax legali kontra s-socjeta` konvenuta li giet ingunta ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti, il-lista tax-xhieda, u d-dokumenti prezentati mill-attur nomine.

B. ECCEZZJONIJIET:

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tas-socjeta` konvenuta li eccepiet:

1. Illi s-socjeta` attrici ma kenitx marbuta li thallas fuq il-polza mertu tal-kawza liema polza kienet ineffettiva u invalida *ab initio* stante li fuq il-proposta ghall-hrug tal-polza l-assikurat kien naqas li jizvela fatti materjali lill-assikuratur u/jew irrapresenta hazin fatti materjali;

2. Bla pregudizzju ghas-suespost li s-socjeta` attrici ma kenitx hadet dawk il-prekawzjonijiet li kienet marbuta li tiehu biex timminimizza r-riskji imposti fuq l-assikuratur u ghalhekk l-assikuratur kien ezonerat mill-obbligu tieghu li jaghmel tajjeb ghat-telf riklamat;

3. Bla pregudizzju ghas-suespost li d-danni reklamati ma kienux koperti mill-polza mertu tal-kawza;

Kopja Informali ta' Sentenza

4. Bla pregudizzju ghas-suespost li mhux id-danni kollha kienu sehew bhala kagun tal-maltempata tal-15 ta' Settembru 2003;

5. Bla pregudizzju ghas-suespost li d-danni reklamati kienu ezagerati u ma kienux jirrizultaw fil-fatt;

6. Illi t-talbiet attrici kienu kompletament infondati fil-fatt u fid-dritt u kellhom jigu michuda bl-ispejjez kontra l-attrici;

7. Salv eccezzjonijiet ulterjuri jekk ikun il-kaz.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti, il-lista tax-xhieda u d-dokumenti prezentati mis-socjeta` konvenuta.

Rat l-atti kollha tal-kawza.

Semghet l-abili difensuri.

Ikkunsidrat

C. PROVI:

Rat id-dikjarazzjoni ta' Alfred Scicluna li ghan-nom tas-socjeta` attrici ikkonferma li s-socjeta` attrici kienet matul is-sena elfejn u tlieta (2003) koperta b'polza ta' assikurazzjoni numru EEO 12939 mahruqa mis-socjeta` konvenuta, illi kienet tkopri l-apparat elettroniku tas-socjeta` attrici kontra diversi riskji, fosthom maltemp, tempesta u perikli ta' gharar matul il-perjodu bejn l-1 ta' April 2003 u l-1 ta' April 2004; li fil-15 ta' Settembru 2003 kienet ghamlet maltempata kbira fil-Gzejjer Maltin u apparat elettroniku, proprjeta` tas-socjeta` attrici u konsistenti principalment f'numru ta' **payphones** fil-Gzejjer Maltin, garrbu hserat estensivi kawzat mir-rghad qawwi.

Illi dawn il-hserat kienu gew regolarment denunzjati u notifikati lis-socjeta` konvenuta permezz tal-**claim** mahsub fil-polza. Id-danni hekk sofferti bhala konsegwenza tal-hserat hekk subiti kienu jammontaw ghal tmint elef u tnejn u hamsin Lira Maltin (Lm8052).

Rat id-dikjarazzjoni ta' Ramon Mizzi ghan-nom tas-socjeta` konvenuta li fiha semma li l-fatti kif dikjarati fl-ewwel paragrafu tad-dikjarazzjoni attrici kienu kontestati fost l-ohrajn ghalix il-polza premessa hi minghajr effett fil-ligi u dan ghal ragunijiet premissi brevement fin-nota ta' eccezzjonijiet; Illi l-fatti kif dikjarati fit-tieni paragrafu tad-dikjarazzjoni attrici kienu kontestati; Illi l-fatti kif dikjarati fit-tielet paragrafu tad-dikjarazzjoni attrici kienu kontestati billi fil-fatt l-informazzjoni li nghatat fl-**underwriting stage** dwar il-protezzjoni tal-**payphones** minn hsrat ikkagunati minn sajjetti, ma kenitx tirrifletti s-sitwazzjoni attwali; Illi l-fatti kif dikjarati fir-raba' paragrafu tad-dikjarazzjoni attrici kienu kontestati billi fil-fatt certa dokumentazzjoni essenzjali mitluba mis-socjeta` konvenuta kienet damet biex giet prodotta mill-atturi; Illi l-fatti kif dikjarati fil-hames paragrafu tad-dikjarazzjoni attrici kienu kontestati u dan ghal ragunijiet premissi f'din in-nota ta' eccezzjonijiet; Illi l-fatti kif dikjarati fis-sitt paragrafu tad-dikjarazzjoni attrici kienu kontestati u dan ghal ragunijiet premissi f'din in-nota ta' eccezzjonijiet u f'din id-dikjarazzjoni; Is-socjeta` konvenuta ma kenitx tenuta taghmel taghmel tajjeb ghat-telf soffert mill-atturi; Illi l-fatti kif dikjarati fis-seba' paragrafu tad-dikjarazzjoni attrici kienu kontestati; ma kienx minnu li ma sar ebda processar attiv tal-**claim** ghal zmien twil u dan kif ser jigi ppruvat tul is-smiegh tal-kawza. L-ittra msemmija titkellem ghalha u ghandha tittiehed fil-kuntest tal-korrispondenza skambjata bejn il-partijiet; Illi fil-fatti kif dikjarati fit-tmien paragrafu tad-dikjarazzjoni attrici ma kkostitwewx fatti imma opinjoni tal-atturi. Stante li l-polza ma tiswiex l-allegazzjonijiet tal-atturi fir-rigward tal-hsrat kienu kompletament frivoli u minghajr ebda bazi.

D: KUNSIDERAZZJONIJIET FUQ L-EWWEL ECCEZZJONI:

L-ewwel eccezzjoni tas-socjeta` konvenuta tghid hekk:
"Illi s-socjeta` attrici ma kenitx marbuta li thallas fuq il-polza mertu tal-kawza liema polza hi ineffettiva u invalida **ab initio** stante li fuq il-proposta ghall-hrug tal-polza l-assigurat naqas li jizvela fatti materjali lill-assikuratur u/jew irrapresenta hazin fatti materjali".

Fil-verbal tal-1 ta' Marzu 2006 Dr. Thake iddikjara li hu kien oggezzjona ghall-ewwel eccezzjoni fis-sens li ma messhiex inghatat bhala eccezzjoni izda li fuqha s-socjeta` konvenuta messha agixxiet b'kawza separata. Min-naha tieghu l-konsulent legali tal-attur – Dr. John Refalo – sostna li din tista' ssir **per via di eccezione**.

Is-socjeta` konvenuta sostniet li kien hemm **non disclosure of a material fact** qabel ma harget il-polza tal-assikurazzjoni u sekondarjament li l-assikurat ma uzax id-diligenza rikjesta minnu biex jimminimizza l-possibilita` ta' hsarat. Sostniet li kien hemm diversi nuqqasijiet fis-sistema tal-attribuci, liema nuqqasijiet laqtu l-bazi tal-kuntratt tal-assikurazzjoni nnifsu b'mod li jirrendi l-polza nulla minhabba li l-polza tkun harget abbazi tal-informazzjoni moghtija (u hu rrifera ghall-kawzi **Spiteri Angelo vs Citadel Insurance p.l.c.**, Appell Civili Inferjuri 28/04/04; **Scicluna vs Fogg**, Prim'Awla (JRM) 15/04/04; **Mamo vs Grech**, Prim'Awla (TM) 3/10/02. Fil-fehma tieghu dawn il-kawzi jsostnu t-tezi tieghu).

Is-socjeta` konvenuta sostniet li kemm qabel kif ukoll wara l-hrug tal-polza mertu tal-kawza kien hemm nuqqasijiet li eskludew kategorikament li l-istess socjeta` attribuci adempiet l-obbligi rikjesti minnha mil-ligi u senjatament li tagixxi b'**utmost good faith (uberrima fidae)** u li dawn kienu jikkoncernaw informazzjoni erroneja u li ma tirriflettix is-sitwazzjoni attwali moghtija mill-atturi (specjalment dwar il-prezunta protezzjoni ta' **payphones**), dewmien ingustifikat fil-produzzjoni ta' certu dokumentazzjoni u nuqqas tal-atturi li joffru spjegazzjoni ghaliex il-**payphones** sofrew hsara.

Saret referenza mis-socjeta` konvenuta ghal diversi fatti ravvizati permezz tar-rapport dettaljat tal-inginier Tua kif jidher a fol 54 u 55 tal-process.

X'inhuma l-konkluzjonijiet li jwasslu ghalihom ommissjoni jew inezattezza fil-**proposal form**? Dan jirrendi l-polza nulla jew annullabbli fuq talba tal-assikuratur? Att null strettament qatt ma ezista jew mill-bidu nett ma setax kien

validu bhal jekk tigi uzata skrittura privata ghal cessjoni ta' drittijiet jew bejgh ta' immobbli, u infatti japplika ghalih il-principju ***quod nullum est nullum producit effectum***. Polza li tkun inharget minn assikuratur fuq ***non disclosure*** tista' tigi attakkata bhala nulla izda sakemm isir l-attakk b'success ghandha titqies bhala valida u infatti fil-kawza **Degiorgio vs Agius** deciza mill-Prim'Awla 25/06/62 il-Qorti ddecidiet li jekk id-dettalji jkunu tali li jinfluwixxu l-gudizzju ta' assikuratur prudenti, l-assikuratur ikun jista' jitlob ix-xoljiment tal-kuntratt u f'dik il-kawza l-Qorti cahdet it-talba tal-assikurazzjoni ghall-annullament tal-kuntratt ghax sabet li l-assikuratur kien mexa b'mod li minnu seta' jinduci li kien irrinunzja ghad-dritt tar-rexxissjoni tal-polza. Dan ifisser li nuqqas ta' ***full disclosure*** ma jwassalx necessarjament ghall-inezistenza ta' polza izda biss f'certu kazijiet ghad-dritt tal-assikuratur li jitlob ir-rexxissjoni taghha.

Fil-kawza **Busuttil vs Taliana** deciza mill-Prim'Awla fis-06/12/02 gie ritenut:

“Kif gie drabi ohra deciz mill-Qrati taghna, il-kliem “ma jkunx jiswa” f'dan l-artikolu (artikolu 974 tal-Kap 16) m'ghandhomx l-istess sinifikat tal-kliem “ikun null”. Jekk il-kunsens ikun vizzjat a termini tal-imsemmi artikolu, l-att ikun invalidu imma mhux anke null. Jekk hemm vizzju tal-kunsens, bhala konsegwenza jkun vizzjat il-kuntratt bazat fuq dak il-kunsens, u l-vizzju jaghti l-ok ghall-azzjoni ta' nullita` li in segwitu ghalha l-kuntratt ghandu jaqa'. Pero` l-kuntratt ma jkunx inezistenti imma biss annullabbli, ghaliex l-izball, il-vjolenza u l-ghemil doluz, ma jimpedux l-ezistenza tal-kunsens. Mentri l-att null ma ezista qatt, l-att annullabbli jsehh sakem ma jigix imhassar”.

Il-Kap 16 artikolu 974 ***et sequens*** jirreferi ghal difetti fil-kunsens tal-partijiet u jinghad li:

“Jekk il-kunsens ikun gie moghti bi zball, jew mehud bi vjolenza, jew b'ghemil doluz ma jkunx jiswa”.

U ghalhekk fil-kawza fuq citata **Busuttil vs Taliana**, saret referenza ghall-kliem uzat fit-tarf li “ma jkunx jiswa”.

Min-naha taghom l-atturi irribattew dwar l-ewwel eccezzjoni u dwar jekk in-nullita` ta' polza ta' assikurazzjoni tistax tigi sollevata permezz ta' eccezzjoni (kif fil-fatt ghamlet is-socjeta` konvenuta) jew tridx necessarjament tigi mqanqla f'kawza prezentata mill-assikuratur b'talba ghall-annullament jew rexxissjoni tal-polza. L-atturi ghamlu distinzjoni fuq in-nuqqasijiet allegati mis-socjeta` konvenuta jwasslux ghan-nullita` tal-polza jew **invece** ghall-annullabilita` taghha. Ghamlu distinzjoni dwar il-kelma invalidu u l-kelma null u saret referenza ghall-kawza **Anthony Joseph Bajada vs Pauline Lumb** deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fil-15 ta' Dicembru 1995, fejn il-Qorti ordnat is-soprasessjoni tal-kawza sabiex il-konvenuta tiddeduci quddiem il-Qorti kompetenti l-azzjoni relattiva ghall-annullament tal-att imsemmi ghax hasset li:

“hija gurisprudenza kostanti, li meta l-kwistjoni hija ta' nullita`, il-konvenut jista' f'kawza jaghtiha b'eccezzjoni, imma jekk il-kwistjoni hija wahda ta' annullabilita` ma tistax tingieb 'il quddiem hlief b'azzjoni **ad hoc**.”

Ara f'dan is-sens **Vassallo vs Caruana Montalto** 23/10/01, Prim'Awla; **Tabone vs Mifsud**, 15/02/54, Appell Civili Superjuri; u Vol VII p849; Vol XVI PII pt 2; Vol XXVII PII p262; Vol XLIX PII p826.

Ikkwotaw ukoll il-Baudry-Lacantinerie:

“Per tanto essa genera un' azione di nullita`, in seguito alla quale il contratto dovra` cadere. Il-contratto notiamolo, non e` inesistente, ma soltanto annullabile.”

U in bazi ta' dan l-atturi sostnew li l-allegat nuqqas ta' **full disclosure** ma jwassalx ghan-nullita` jew inezistenza tal-polza izda possibbilment ghall-annullament taghha mill-assikurazzjoni konvenuta, u rreferew ghall-kawzi fuq citati **Spiteri vs Citadel Insurance**, **Scicluna vs Fogg Limited**, u **Mamo vs Grech** u sostnew li tali sentenzi ma ppronunzjawx ruhhom fuq dan il-punt. Infatti l-atturi ghandhom ragun ghax fi **Spiteri vs Citadel Insurance** il-punt ma kienx il-validita` tal-polza izda l-estensjoni tal-kopertura u mhux l-ezistenza tal-istess. Ukoll **Scicluna vs Fogg Limited** kienet tirrigwarda d-danni u f'dik il-

Kopja Informali ta' Sentenza

kawza l-assikurat fittex b'success lill-kumpanija assikuratrici.

Din il-Qorti tirreferi wkoll ghad-distinzjoni li ghamlet il-Qorti tal-Appell fit-8 ta' Marzu 1948 fil-kawza **Falzon vs Buhagiar** fejn irriteriet li dwar nullita` assoluta ma hemmx bzonn ta' azzjoni appozita izda l-Qorti tista' tezamina l-kuntratt anke jekk dan gie sollevat b'eccezzjoni waqt li fil-kaz tan-nullita` relativa (a distinzjoni tan-nullita` assoluta jew inezistenza) hija necessarja azzjoni appozita biex l-att jigi annullat. Ara wkoll **Higgins vs Galea**, Prim'Awla 13/06/97 u **Dr. Ganado vs Dr. Mifsud Bonnici**, Qorti tal-Appell 04/06/84.

Is-socjeta` konvenuta sostniet il-validita` tal-ewwel eccezzjoni moghtija u kkwotat sentenza tal-Qorti tal-Appell Superjuri fl-ismijiet **Sammut vs Middlesea** deciza fl-14/05/04. Izda hu importanti li wiehed isemmi li f'dik il-kawza ma kienx hemm l-eccezzjoni prezenti ghalkemm dan il-punt issemma fir-rikors tal-appell.

E. KONKLUZJONIJIET:

Ghalhekk din il-Qorti thoss li l-ewwel eccezzjoni ma ghandiex tinghata kif inghatat [*per via di eccezione*] fis-sens li ma messhix inghatat bhala eccezzjoni, izda li fuqha s-socjeta` konvenuta setghet agixxiet b'kawza separata. Ghaldaqstant tiffissa terminu ta' xaharejn lis-socjeta` konvenuta biex tistitwixxi l-kawza appozita.

Spejjez ta' din il-procedura kontra s-socjeta` konvenuta.

Il-kawza differita ghall-kontinwazzjoni ghat-28 ta' Gunju, 2006.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----